

Stanje živalskih genskih virov v slovenskem kmetijstvu

VSE VEČ OGROŽENIH PASEM ŽIVALI

V ponedeljek, 29. septembra 2008, na dan sv. Mihaela, smo praznovali evropski dan kmetijske biotske raznovrstnosti (KBR). Moto letošnjega dneva KBR, že četrtega po vrsti, je bil »Ark & Rescue Stations«, kar bi simbolično lahko prevedli kot »Noetova barka in reševalne postaje«. Gre za izraz, ki nazorno nakazuje trenutno stanje na področju živalskih genskih virov (ŽGV), kjer gre za zelo resno stopnjo erozije.

Od vseh pasem domačih živali (7616), ki jih redimo po svetu, jih je kar 20 odstotkov ogroženih, nepoznano pa je stanje za 35 odstotkov vseh pasem sesalcev in 41 odstotkov vseh pasem ptičev. V zadnjih sedmih letih smo mesečno izgubili po eno pasmo domačih živali, kjer gre predvsem za lokalno prilagojene pasme, kar istočasno vodi v izgubljanje tradicionalnih proizvodnih sistemov. Podobno stanje je pri kmetijskih žitih, kjer je genska

raznovrstnost osiromašena za tri četrtine.

V počastitev letošnjemu dnevu KBR smo na Oddelku za zootehniko Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani v sodelovanju z Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano pripravili že tradicionalni posvet o stanju ŽGV v slovenskem kmetijstvu. Posveta se je udeležilo okoli 60 strokovnjakov iz cele Slovenije.

Kot uvodno predavanje je bil predstavljen Register pasem z zootehniško oceno in zootehniška ocena slovenskih lokalnih pasem. Pri tem so bile omenjene pasme vpisane v register v posameznih obdobjih spremljanja ter pomembnejše zootehniške ocene po skupinah pasem (avtohtone, tradicionalne, tujerodne) ter stopnja ogroženosti po vrstah in pasmah. Poseben poudarek je bil na strokovni oceni stanja pasme skupaj s predlogi rejskih in selekcijskih ukrepov za ohranjanje pasme. Sledilo je predavanje

Podpore za rejo slovenskih lokalnih pasem. Trenutne podpore so nestimulativne in lahko predstavljajo dodaten vzrok za siromašenje genske raznovrstnosti ŽGV v Sloveniji.

Osrednja tema letošnjega posveta je bila namenjena inbridingu. Tako so kar tri obsežna predavanja (Inbriding v živinoreji in primera dveh slovenskih pasem goved, Inbriding in slovenske lokalne pasme – stanje v letu 2007, Inbriding v slovenski populaciji lipicanskega konja) skozi svoje vsebine osvetlila pomen tega rejskega ukrepa za uspešno delo v živinoreji. Pri opisu te problematike so bili omenjeni tudi starejši članki s tega področja, kar pomeni, da so se s težavo parjenja v sorodstvu ukvarjali že naši predniki.

V okviru posveta je bila predstavljena Interlaken deklaracija. To je dokument, ki so ga v septembra 2007 na prvi mednarodni tehnični konferenci o ŽGV za hrano in kmetijstvo, ki

je potekala v Interlaknu v Švici, sprejeli predstavniki 109 držav. Interlaken deklaracija je oblikovana na podlagi sprejetih dokumentov, ki vse države za-

venskem kmetijstvu moramo ohranjati tudi za čase, ko se bomo končno le zavedali, kako pomembna je hrana iz okolja, v katerem živimo.«

Drežniška koza – slovenska avtohtona pasma (fotografija: Gregor Gorjanc)

vezujejo in so istočasno globalni dogovor, napotek ter usmeritev prihodnjih ukrepov za ohranjanje kmetijskih ŽGV. Sledila je predstavitev Programa ohranjanja biotske raznovrstnosti v slovenski živinoreji v letih 2009–2015, kjer je bila glavno vodilo njegovega oblikovanja Interlaken deklaracija. Moto programa je: »ŽGV v slo-

Svečanost dneva KBR smo sklenili s predstavitev prvega zakona v živinoreji, ki bo 10. decembra 2008 dopolnil častiljivih 140 let od svojega sprejema.

KBR je bistvenega pomena za trajnostno oskrbo s hrano. Cene hrane so se v obdobju 2007–2008 dvignile za 52 odstotkov, cene gnojil pa so se v

enakem obdobju celo podvojile. Po podatkih FAO se je število podhranjenih ljudi v letu 2007 povečalo na 923 milijonov (1990–1992 je bilo 842 milijonov lačnih, 2003–2005 pa 848 milijonov lačnih). Povečevanje števila lačnih postaja vedno bolj zaskrbljujoče, saj to pomeni oddaljevanje od cilja, sprejete na Svetovnem vrhu hrane leta 1996, da se število lačnih do leta 2015 zmanjša za polovico. Ključ svetovni prehranski krizi je prav gotovo v raznovrstnosti biološkega bogastva našega planeta. Zato je nujno treba iskati povezave med biotsko raznovrstnostjo in kmetijstvom, kar je bila tudi tema letošnjega mednarodnega dneva biotske raznovrstnosti (22. maj). Samo trajnostna raba je poglavita pot za doseg zanesljivega in trajnostnega sistema oskrbe s hrano. Vsekakor pa je treba pri tem potegniti vzporednico s sporočilom FAO, da je najprimernejši kratkoročen odziv na vse višje cene hrane v takojšnjem povečanju lokalno pridelane hrane.

*Metka Žan Lotrič,
univ. dipl. inž. zoot.,
prof. dr. Andrej Šalehar,
zaslužni profesor*